

Regionledningskontoret
Eva Friberg och Anna Moberg

2023-04-20

Dnr: RÖ 2023-2018

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer S2023/00440

Yttrande över remiss Från delar till helhet - Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja (SOU 2023:5) Slutbetänkande av Samsjuklighetsutredningen

Sammanfattning

Region Östergötland anser att detta slutbetänkande, liksom delbetänkandet samsjuklighetsutredningen (SOU 2021:93) *Från delar till helhet – en reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet* avser ett viktigt område. Utredningen är bra och väl genomarbetad, betänkandet har på ett föredömligt sätt beaktat synpunkter från brukare, anhöriga och behandlare. Det är en omfattande reform men det finns många utmaningar och områden där det krävs fortsatt utredning och det kommer att behövas tid för omställning. Region Östergötland anser att vissa delar i förslaget (LOB) ska utredas separat och träda ikraft senare, att det måste utredas hur LVU för barn och unga ska anpassas till de förslag som föreslås för LPT, att barn- och ungdomsperspektiv tydliggörs samt att yttrandet ska innehålla en förlängd tidsplan för att säkra ett bra genomförande.

Nedan redovisas Region Östergötlands ställningstagande, dels utifrån betänkandets förslag, dels utifrån berörda lagrum.

Betänkandets förslag som berör regiondriven vård

Ansvar och huvudmannaskap

6.1 Regionen ansvarar för vård och behandling utan samtycke vid skadligt bruk och beroende

Förslag: Regionen ska ansvara för vård och behandling utan samtycke vid skadligt bruk och beroende.

6.2 All sluten tvångsvård vid skadligt bruk och beroende ges på sjukvårdsinrättning som drivs av en region

Regionledningskontoret
Eva Friberg och Anna Moberg

2023-04-20

Dnr: RÖ 2023-2018

Förslag: All tvångsvård vid skadligt bruk och beroende är regionernas ansvar. Den slutna tvångsvården ska ges enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård på en sjukvårdsinrättning som drivs av regionen. Detta innebär att *lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)* ska upphävas.

Region Östergötland tillstyrker förslagen i 6.1 och 6.2 om huvudmannaskap.

6.4 Ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser vid placering utanför egna hemmet

Förslag: I detta betänkande föreslås att bestämmelsen i HSL ska formuleras så, att regionen ska ansvara för att den som placerats utanför det egna hemmet erbjuds en god hälso- och sjukvård. Lagtexten kompletteras med att regionen ska ingå en överenskommelse med kommunen om ett samarbete i fråga om hur hälso- och sjukvårdsinsatserna ska tillgodoses för personer som fyllt 21 år som vårdas utanför det egna hemmet.

Region Östergötland tillstyrker förslaget inklusive de lagändringar som föreslås.

6.5 Hälso- och sjukvård för barn och unga på särskilda ungdomshem

Bedömning: För att barn och unga på särskilda ungdomshem ska få de hälso- och sjukvårdsinsatser de har behov av krävs tydligare ansvarsfördelning genom förändrad lagstiftning. Utredarna bedömer att dessa frågor behöver utredas i särskild ordning.

Region Östergötland instämmer i bedömningen att detta behöver utredas separat.

6.6 Hälso- och sjukvårdens ansvar för personer som omhändertas på grund av berusning ska förtydligas

Förslag: Regionernas ansvar för att bereda vård till personer som omhändertas av polisman enligt LOB, förtydligas i lagen. Det ska framgå att den omhändertagne ska föras till ett sjukhus eller annan vårdinrättning som kan ge stöd och behandling om inte annat följer av 4 §. Om personen inte kan frigges får hen tas i förvar enbart om det är nödvändigt med hänsyn till ordning och säkerhet eller därför att vård av något annat skäl inte kan beredas på sjukhus eller någon annan vårdinrättning.

Bedömning: Förslaget bedöms kunna få stora konsekvenser för regionerna och regeringen bör därför, med stöd av remissinstansernas synpunkter, ta ställning till om det är möjligt att genomföra förslaget tillsammans med övriga förslag, eller om det i stället ska genomföras senare eller under längre tidsperiod än den som beräknats i utredningen.

Region Östergötland tillstyrker förslaget med följande kommentarer:

Region Östergötland bedömer att denna lagändring bör träda i kraft vid ett senare

tillfälle än vad som föreslås för övriga lagändringar. Ett lämpligt tillfälle skulle kunna vara år 5 i den plan för ikraftträdande och stegvis genomförande som betänkandet föreslår. Totalt sett så innebär ett genomförande av förslagen i SOU 2021:93 och SOU 2023:5 en omfattande reform som är utmanande inom många områden, att senarelägga 1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. skulle skapa bättre förutsättningar reformens genomförande.

Region Östergötland har även synpunkter på formulering i förslagen lagtext, se nedan under rubriken Betänkandets författningsförslag.

Syfte och förutsättningar för slutna och öppna psykiatrisk tvångsvård

7.2 Förutsättningar för tvångsvård

Förslag: Förutsättningarna för tvångsvård i 3 § LPT kompletteras så att tvångsvård även får ges om patienten lider av *ett allvarligt skadligt bruk eller beroende*. Vid bedömningen av vårdbehovet ska det även beaktas om patienten till följd av den psykiska störningen *eller det skadliga bruket eller beroendet* är farlig för annans personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

7.3.3 Ansökan och beslut

Förslag: I en ny bestämmelse i LPT föreslås chefsöverläkaren kunna fatta beslut om öppen psykiatrisk tvångsvård under de fyra första veckorna av tvångsvården.

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

7.3.4 Samordnad vårdplan

Förslag: LPT kompletteras med att det är chefsöverläkaren som ska kalla till samordnad vårdplanering samt att vårdplanen ska innehålla en bedömning av om patienten tillhör målgruppen för den samordnade vård- och stödverksamheten.

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

7.3.5 De särskilda villkoren

Förslag: En ny bestämmelse införs i LPT att det är chefsöverläkaren som ska föreskriva de särskilda villkoren.

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

7.3.6 Återintagning

Förslag: Chefsöverläkaren får besluta att en patient som ges öppen psykiatrisk

Regionledningskontoret
Eva Friberg och Anna Moberg

2023-04-20

Dnr: RÖ 2023-2018

tvångsvård åter ska ges sluten psykiatrisk tvångsvård, om patientens psykiska tillstånd eller personliga förhållanden i övrigt har förändrats på ett sådant sätt att behovet av psykiatrisk vård inte längre kan tillgodoses utanför sjukvårdsinrättningen. Om chefsöverläkaren anser att den slutna psykiatriska vården bör fortsätta ska, utom i fall som avses i den föreslagna 6 c §, ansökan göras hos förvaltningsrätten om medgivande till fortsatt sluten vård senast fyra dagar från dagen för beslutet.

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

7.4 Alkohol- och drogkontroll

Förslag: I en ny paragraf i LPT införs en ny bestämmelse om att en patient, på begäran, vid ankomsten till vårdinrättningen är skyldig att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel. Patienten får uppmanas att lämna prov endast om det finns anledning till det. Skyldigheten gäller även om det under vårdtiden kan misstänkas att den intagne är påverkad av sådan dryck eller vara eller något sådant medel som anges i bestämmelsen. Det är chefsöverläkaren som fattar beslut om provtagning.

***Region Östergötland tillstyrker förslaget med kommentarer:
Se rubriken Betänkandets författningsförslag nedan.***

Tvångsvård som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja

8.2 Anmälningsskyldighet för socialtjänsten

Förslag: I SoL införs en ny bestämmelse att socialnämnden är skyldig att anmäla till regionen om de får kännedom om en person där det finns skäligen anledning att anta att det finns ett behov av sluten psykiatrisk vård och den enskilde motsätter sig att frivilligt söka sådan vård.

I LPT införs en ny paragraf som erinrar om socialnämndens anmälningsskyldighet och som ålägger regionen att säkerställa att det finns rutiner för ta emot och bedöma anmälningarna samt hur nämnden kommer i kontakt med regionen.

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

8.3 En ändamålsenlig planering

Region Östergötland tillstyrker förslagen i 8.3 om vårdplanering, vårdplanens innehåll och dess utformning.

Kap 9 Trygg och meningsfull heldygnsvård

Regionledningskontoret
Eva Friberg och Anna Moberg

2023-04-20

Dnr: RÖ 2023-2018

Region Östergötland tillstyrker förslagen under 9.1 och 9.2.

Kommentar: Regionen understryker att det behöver bedrivas ett kontinuerligt utvecklingsarbete som syftar till att förbättra vårdens innehåll, stärka patienternas inflytande och delaktighet, samt minska användningen av tvångsåtgärder. Regionen ser gärna att det finns ett organ som garanterar att det blir en trygg, meningsfull och rättssäker tvångsvård för patienten.

Ikraftträdande

Region Östergötland ger följande kommentarer:

Region Östergötland värdesätter att betänkandet belyser de utmaningar som finns när det gäller såväl kompetensförsörjning som lokaler. Dessa utmaningar är problematiska och det kommer att ta lång tid att ställa om. Region Östergötland föreslår därför att tidsrymden mellan ett riksdagsbeslut och ikraftträdande blir längre än som föreslagits.

Det kommer att innebära ett stort omställningsarbete för regionerna. Det är angeläget att tidslinjen för igångsättande och växling kommuniceras tydligt så att planeringen för omställningsarbetet snabbt kan påbörjas. Region Östergötland ser behov av nationell samordnare och stor samverkan för nationell samsyn och lika vård oavsett region.

Betänkandets författningsförslag

1.1 Lag om upphävande av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

Region Östergötland lämnar inga synpunkter.

1.2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken (1962:700)

Region Östergötland lämnar inga synpunkter.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.

Region Östergötland tillstyrker förslaget, med följande kommentarer:

Region Östergötland önskar påpeka att formuleringen i 4§ kan behöva förtydligas.

Den föreslagna formuleringen ”En omhändertagen person som inte kan frigges får tas i förvar om det är nödvändigt med hänsyn till ordning och säkerhet *eller för att vård av något annat skäl* inte kan beredas på sjukhus eller annan vårdinrättning” speglar inte betänkandets avsikt på ett tydligt sätt.

Avsikten enligt betänkandet är inte att den omhändertagne ska tas i förvar av polismyndigheten i händelse av att hälso- och sjukvården anser sig sakna resurser för att bereda den omhändertagne vård, den nuvarande formuleringen kan öppna upp för tolkning att resursbrist är ett skäl att inte bereda vård.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Regionledningskontoret
Eva Friberg och Anna Moberg

2023-04-20

Dnr: RÖ 2023-2018

Region Östergötland tillstyrker förslaget, med följande kommentarer:

Region Östergötland önskar att den föreslagna lydelsen i 23 c § LPT förtydligas. I nuvarande form är det svårt att se vilka möjligheter detta öppnar för sjukvården i läge då den enskilde patienten väljer att inte underkasta sig skyldigheten att lämna prov.

Region Östergötland önskar påpeka att det kan bli problematiskt om LVU lagstiftning lämnas orörd, detta skulle kunna innebära en otydlighet huruvida barn med allvarligt skadligt bruk eller beroende ska beredas vård utan samtycke enligt LPT eller LVU. Det finns starka skäl att utreda hur LVU ska anpassas till de förslag som föreslås för LPT.

Region Östergötland bedömer att den förändring som föreslås av 47 § LPT, där polisens möjlighet att omhänderta en person och föra denne till en sjukvårdsinrättning även gäller personer med ett allvarligt skadligt bruk eller beroende, kan skapa problematiska konsekvenser. De personer som polismyndigheten kommer att föra till sjukvårdsinrättning på denna indikation kommer sannolikt att behöva bedömas av läkare gällande vårdbehov. Blir tillämpningen av detta från polisens sida omfattande så kommer det att leda till en ökad belastning på sjukvården som inte med säkerhet är värdeskapande. Denna tänkbara konsekvens lyfts inte upp i betänkandet. Denna föreslagna förändring kan behöva utredas vidare.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

1.6 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Region Östergötland önskar lämna följande kommentar:

När det gäller estimering av behov av ytterligare vårdplatser, 170 på nationell nivå, så bygger detta bland annat på en uppskattad genomsnittlig vårdtid om 6 veckor. Detta kommer att förutsätta att tillräckligt bra lösningar av boendesituationen finns eller skyndsamt skapas. Om inte socialtjänsten kan skapa boendelösning, i de fall det är aktuellt, kommer behovet av vårdplatser sannolikt att bli högre än det estimerade och återinsjuknanden mer förekommande. För att helheten i denna lagreform ska fungera är det mycket väsentligt att den föreslagna förändringen i Soltjänstlagen 5 kap. 9 b § genomförs.

1.7 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Region Östergötland lämnar inga synpunkter.

1.8 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Region Östergötland lämnar inga synpunkter.

1.9 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Regionledningskontoret
Eva Friberg och Anna Moberg

2023-04-20

Dnr: RÖ 2023-2018

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:1472) om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård

Region Östergötland tillstyrker förslaget.

1.12 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen

Region Östergötland lämnar inga synpunkter.

Marie Morell
Regionstyrelsens ordförande

Karl Landergren
tf. Regiondirektör